

NEM A HANGSZERKÉSZÍTÉS SEGITENE?

Nem a hangszerkészítés segítene? Mert valószínűleg a szellem mozgatta csönd szötte kéz-ananyag kapcsolatot: a "dolgozás" elmerült szenvedélye az, ami valóban a sejtekig kiragadhatja az immár logaritmikusan halmozott, mindenféle gondtól, "problémától" terhelt gyermek-figyelmet s elvezetheti a zenéhez, a zene cselekvéséhez és tovább.

Az a rejtélyes szép viszony, az a varázslat, ami a tárgyak és az emberi munka, a külvilág és teremtő szellemünk között feszül, a művészetek vonatkozásában is fennáll / ott érvényes csak igazán, s tudjuk, a kultúra jövője javarészt azon áll, hogy tömeges, tehát közösségi lesz-e ismét, avagy végképp egyesek kizárólagosságává válik, az elbarbárosodott "tömegekkel" szemben.

Nem a hangszerkészítés segítene? A hangszerkészítés is! Mert a zene minden értelmes korban, általában, társadalomban a nevelés / értésd: életben maradás / egyik legfontosabb, az emberek látásmódja kialakításának egyik leghatásosabb eszköze és módja szerepelt - elengedhetetlen követelmény és szükségesség. Ez a foglalatosság olyan eszközt alkott, melyek sikerét a belőlük felzengő hang és a hangokból összejártatózó zene próbatétala adja; a készítenő tárgy megmunkálása által is a zene: egy eszményibb világ felé szíva-emelve a még szertelen kamasz-szellemet.

Nagy szükség van erre az emelésre. Egy mindenkori társadalmat emberivé, otthonossá / direkttebb kifejezéssel: elviselhetővé / többek között az általa-

lános műveltség magas színvonalra tehet, s azt megkövetelni nem elég, ennek feltételeit már idejében meg kell teremteni - minél fiatalabb korban és szélesebb körben, minél "általánosabban", annál nagyobb és hamarabb kecsesítő sikerrel.

A sűrűsödő jóslatok és a rossz előérzet emberi jövőnk felől, minden célszerű megoldást szükségessé tesz. Megkockáztatom, hogy más, már bevált óvodai vagy iskolai fabrikáláshoz hasonlóan, ez az iskolás-résztétel, ez a munka-ritus teheti hatásosan az ifjú embert percről percre, mindinkább alkotó szellemivé, derítheti fel a lelket, a közérzetet is; segíthet megváltani - akár a zenéhez így kialakuló és tovább erősíthető benső kapcsolat révén - egy-egy új generációt már előre, neurozisa gabalyából. Rászoktatja egyben az anyag, a munka, a gondolat, a művészet tiszteletére - egyazon folyamatban. Lesz viszonyítási alapja; a ma oly aránytalan, sőt torz értékrend lassan egyszerűt teremt benne; lesz órányi, percnyi ünnep, és végül erősebb ösztöne az örök törvények iránt.

A hangok birodalmán át sokfelé látni, és sokfelé nyerni magabiztosságot az érzék. S a polittechnikai gyakorlat ma olyan intézménye az általános iskolai oktatásnak, ami sokkal jobban felhasználható volna - épp az általa célba vett gyakorlatiasság révén, a magasabb nevelés szempontjainak érvényesítése érdekében. Ez a követelmény ma időszertű. Látszólag tréfás lehetetlenség a XX. század végén ilyen kézműves gyakorlatozást is bevezetni a jövőre /már nem is a mára/ oktató iskolában. Pedig e képtelennek tűnő gondolat - mert maga a Munka - egybeköti a fizikai, kémiai, stb. ismeretek befogadtatásának és a ma meglehetősen hiányos esztétikai művelésnek nehéz feladatát, oly szerencsésen ráadásul, hogy közben a diák alkotó részvételét is feltűzelve, igényességét önmaga által sem hitt minőségűvé teheti.

Kimondhatatlan öröm lehet egy bármily egyszerű, de önmagában jól, netán tökéletesen sikerült hangszert elkészíteni. Nem nyugodni addig, míg olyan nem lesz, mint a másiké, vagy olyan, amelynek hangja már muzsikálni is kedvet támaszt: nemcsak kipróbálni, hogyan

szól, de végül játszani is rajta, önkéntelenül - a megtalált, kicsiholt szépség belső kényszere folytán. Hiszen például egy-egy furulya elkészítése során a fák, a fémek, a műanyagok tulajdonságait, az áramlás törvényeit, a sipok mibenlétét és használatát /alkalmazását/ tanulja és tapasztalhatja meg. A húros hangszereknél a rezgések, a hangtan, a rezonancia, az interferencia, a hallás jelenségtanát és nemcsak megtapasztalhatja, meg is élheti e foglalatosságban. S persze az anyag és a szellem, az emóció és a ráció, a közlés és az érzékelés összefüggéseit - avatott tanárkezeiből - egyszóval: egy bensőleg megalapozott /zene/ kultúra lehetőségét erősítve meg végső soron.

Mert a zenére nevelés elsősorban emberi, népi, társadalmi ügy. S hogy a zene végre valóban mindenkié legyen, ahhoz ez is jó és alapos kezdőgyakorlat lehet, napjaink zenéje pedig - úgy vélem - egyenesen nem nélkülözheti. Hiszen ez a zene - a korábbiaktól eltérően - nem elsősorban az éneklésen, hanem az instrumentumokon át közelíthető meg. Eltűntetni tehát a szakadékokat, mely a mai zenét immár jó ideje elválasztja a széles tömegektől - az énekezenoktatáshoz hasonlóan, amellet és azt kiegészítve-teljesítve - csak egy általános, az alapoknál és fiatal korban elkezdett, mondhatni: intézményesített foglalatossággal, tevékeny és módszeres "beavatással" remélhető.

Hogy lehet-e még ilyen feladatot is adni az oktatásnak? Hát mi más az oktatás feladata, ha nem a komplex ember-művelés /ami e gondolatnak is lényege/? Hogy mit szólnának ehhez az iskolásgyerekek, s mit csinálnak majd az általuk fabrikált sok hangszer-csenevészszel? Részletkérdés. Emiatt ne fájjon senkinek a feje. Gyanítom ők rögtön megértének, hiszen mindig is jó kedvvel végezték a politéchnikai gyakorlatozást. Nekik ez legalább olyan sok napi örömet okozna, mint az első lépések ugyanott - a konyhaművészet, vagy a villanyszerelés elsajátítá-

sában. Ez ügyben fordítva áll a mondás: jobb ma egy tűzök, mint holnap egy veréb. /Vigilia, 1980. március 45. évf. 3. szám 211-212.o. . Napló/

Szabados György

ÉVEZREDEK SZOMORÚSÁGA

Micsoda kő-csorda egyetemes világ
szakitotta ki őket a fák

és a madarak arany öleléseiből

Beöltöztette a puszta hatalom

zörgő páncélruháiba

micsoda mágnes

rántja magához gyapjas

vasreszelékként ó Istenem

roncs-fürt csipetbe őket

holtig függeni

Micsoda szó

a SOKKOLÁS előtt

Szabados György
/1983/